

Pijn

H.W.Chr. Hofland *

Naast de ingrijpende verbandwisselingen worden brandwondenslachtoffers dagelijks geconfronteerd met pijn. In dit artikel wordt kort ingegaan op dit aspect en op medicatie die gegeven kan worden. Bovendien worden de meest effectieve niet-medicamenteuze interventies beschreven.

Pijn in het algemeen

"Pijn is datgene wat de patiënt zegt dat het is, en bestaat wanneer de patiënt zegt dat hij het heeft".⁽¹⁾ Deze definitie geeft aan dat pijn subjectief is en door iedereen anders wordt ervaren. Dit geldt ook bij brandwonden. Een derdegraads brandwond zal geen pijn geven, omdat de zenuwuiteinden zijn verbrand, maar pijn bestaat wel op de plaatsen waar de derdegraads brandwond overgaat in een tweedegraads brandwond. We kunnen er van uit gaan dat iedere patiënt pijn heeft.

Uit onderzoek komt naar voren dat patiënten zelf de volgende onderverdeling maken in pijn-sensaties, namelijk tijdens de wondbehandeling (procedurele pijn) en pijn die op de achtergrond aanwezig is (niet-procedurele pijn).⁽²⁾ Tegen de procedurele pijn ziet de patiënt in de regel enorm op en deze kan vaak als ondraaglijk ervaren worden. Bovendien worden veel patiënten angstig voor de pijn die gepaard gaat bij de verbandwisseling. Deze angst ontstaat over het algemeen binnen één week na opname en heeft als gevolg dat de pijn nog moeilijker wordt om mee om te gaan. De niet-procedurele pijn wordt als belastend ervaren en kan gevolgen hebben op het niet kunnen slapen, eten en dergelijke, wat weer consequenties heeft voor de wondgenezing.

Om inzicht te krijgen hoe de patiënt de pijn ervaart, kunnen we het beste uitgaan van zelfrapportages, door middel van meetinstrumenten zoals de Visuele Analoge Schaal (V.A.S.) of de Visuele Analoge Thermometer (V.A.T.). Niet alle patiënten zijn in staat via deze meetinstrumenten hun pijn aan te geven. Verpleegkundigen dienen zich dan via observatie van de patiënt en middels communicatie met de patiënt een beeld te vormen.

Pijnmedicatie

Naast opiaten hebben NSAID's en paracetamol een goed resultaat bij pijn van brandwonden. De medicatie verschilt per kliniek. Bij procedurele pijn worden vaak opiaten gegeven, zoals morfine of Vilan®. Beleid is deze, na

de eerste week wanneer jeuk zijn intrede doet door wondgenezing, af te bouwen en over te gaan op de NSAID's of paracetamol. Opiaten, met name morfine, kunnen jeuk verergeren. Voor de angst die optreedt kan er gebruik gemaakt worden van anxiolytica of sedativa, als onderhoudsdosering of éénmalig voor de wondverzorging.

Bij niet-procedurele pijn kunnen de patiënten gebaat zijn met een onderhoudsdosering van 4 x daags 500 mgr tot 1000 mgr paracetamol. Dit kan zelfs uitgebreid worden naar 6 x daags. Met de paracetamol wordt een spiegel opgebouwd. Op deze wijze blijft men de pijn als het ware voor.

Niet-medicamenteuze pijn interventies

Het belang van niet-medicamenteuze pijn interventies wordt steeds meer onderstreept.⁽³⁾ Hoe meer interventies de verpleegkundige

beheerst, hoe meer zij of hij de patiënt te bieden heeft. Ook hier geldt het principe dat niet iedere patiënt hetzelfde is; wanneer de ene patiënt goed reageert op relaxatietechnieken heeft de andere patiënt hier misschien geen baat bij. Hieronder vindt u een aantal interventies die veelvuldig worden gebruikt in de brandwondencentra.

Bij procedurele pijn:

- * Relaxatie technieken zoals het leren ontspannen door ritmisch ademen en het ontspannen van een spiergroep.
- * Afleiding door muziek, televisie, of praten.
- * Imagery, een patiënt al pratend brengen naar een denkbeeldige situatie waar de patiënt zich prettig voelt, zoals bij voorbeeld in een zwembad of bij zijn hond.
- * Hypnose wordt geïnitieerd door de psycholoog en kan door verpleegkundigen na instructie worden uitgevoerd.
- * Zelfcontrole, een patiënt zoveel mogelijk zelf laten doen bij de verbandwisseling, zoals zelf wonden schoonmaken en vuile verbanden verwijderen.
- * Het geven van technische informatie, wat er precies gaat gebeuren, wat de patiënt zelf kan doen om de pijn te verminderen.
- * Het geven van sensorische informatie, wat de patiënt kan voelen, ruiken, horen en zien.

Bij niet-procedurele pijn:

- * Creëren van een prettige omgeving (kaarten, foto's van thuis etc),
- * Rust
- * Praten over de wondverzorging en over de pijn,
- * Massage van een niet-pijnlijk of juist pijnlijk lichaamsdeel, zoals een stijve nek.

Deze interventies zijn ook geschikt voor kinderen vanaf 5 jaar. Zij hebben dan het cognitieve niveau om de interventies te begrijpen. Meer informatie over pijn bij kinderen vindt u in de WCS-Nieuwsbrief 1991;4:15-24.

* Drs. Helma Hofland is werkzaam als kinder- en I.C. verpleegkundige en verpleegwetenschapper in het Brandwondencentrum Rotterdam, en is lid WCS brandwondencommissie.

Literatuur:

1. McCaffery, M. 1979 Nursing management of the patient with pain: J.B. Lippincott Company: Philadelphia.
2. Perry, S., Heidrich, G., Ramos, E. 1981 Assessment of pain by burn patients: Journal of Burn Care and Rehabilitation: Vol 13, No 1, 13-18.
3. Francke, A.L. 1992 Verpleegkundige interventies bij pijn: inhoud en effect: Pijninformatie: No 13, 460-463.
4. Vandersmissen, J. 1991 Pijn bij kinderen met brandwonden: WCS-Nieuwsbrief 4, 15-24.

De WCS Cursus Algemene Wondbehandeling

Actuele informatie van deskundigen.

Sinds 1994 schoolt de WCS deelnemers in kennis en vaardigheden van de verschillende wondbehandelingen en de daarbij behorende methoden en produkten.

Doelgroep: verpleegkundigen en verzorgenden die zich bezig houden met de wondbehandeling.

Onderwerpen: wondgenezingsprocessen, produktinformatie, ulcus cruris, decubitus, stoma, oncologische wonden, brandwonden, etc.

Dit jaar vinden er nog cursussen plaats in oktober en november te Leiden.

Naar aanleiding van de evaluaties van de cursisten wordt volgend jaar, 1997, de cursus uitgebreid met een extra middag.

De cursussen vinden dan plaats in:

- januari/februari te Leiden;
- februari/maart te Leiden;
- maart/april te Heerlen;
- april/mei te Heerlen;
- mei/juni te Leiden;
- september te Leiden;
- oktober/november te Leiden.

Anmelding en informatie via telefoonnummer 010 - 4663319, of schriftelijk aanmelden door uw brief te richten aan de WCS Opleidingen, Antwoordnummer 10259, 2300 VB Leiden.